

Jukka Kivimäki:

Katsaus Nikean uskontunnustukseen

**Kirjoitettu harjoitustyönä Suomen Raamattuopiston Seurakuntakoulu –
opintokokonaisuuteen syksyllä 2010. Toinen täydennetty painos 15.4.2011**

Jukka Kivimäki:

Katsaus Nikean uskontunnustukseen

Nikean tunnustus

Me uskomme yhteen Jumalaan, Kaikkivaltiaaseen Isään, taivaan ja maan, kaiken näkyvän ja näkymättömän Luojaan.

Me uskomme yhteen Herraan, Jeesukseen Kristukseen, Jumalan ainoaan Poikaan, joka on syntynyt Isästä ennen aikojen alkua, Jumala Jumalasta, valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta, syntynyt, ei luotu, joka on samaa olemusta kuin Isä ja jonka kautta kaikki on saanut syntynsä, joka meidän ihmisten ja meidän pelastuksemme tähden astui alas taivaista, tuli lihaksi Pyhästä Hengestä ja neitsyt Mariasta ja syntyi ihmiseksi, ristiinnaulittiin meidän puolestamme Pontius Pilatuksen aikana, kärsi kuoleman ja haudattiin, nousi kuolleista kolmantena päivänä, niin kuin oli kirjoitettu, astui ylös taivasiin, istuu Isän oikealla puolella ja on kirkkaudessa tuleva takaisin tuomitsemaan eläviä ja kuolleita ja jonka valtakunnalla ei ole loppua.

Me uskomme Pyhään Henkeen, Herraan ja eläväksi tekijään, joka lähtee Isästä ja Pojasta, jota yhdessä Isän ja Pojan kanssa kumarretaan ja kunnioitetaan ja joka on puhunut profeettojen kautta. Uskomme yhden, pyhän, yhteisen ja apostolisen kirkon. Tunnustamme yhden kasteen syntien anteeksiantamiseksi, odotamme kuolleiden ylösnousemusta ja tulevan maailman elämää.

Yleistä

Nikean uskontunnustus eli tarkemmin Nikealais-konstantinopolilainen uskontunnustus on yksi kolmesta niin sanotun vanhan kirkon uskontunnustuksesta, joka mainitaan myös osana Suomen ev.lut. kirkon tunnustuksen perustaa. Se laadittiin vuonna 325 pidetyssä Nikaian ensimmäisessä kirkolliskokouksessa, ja sitä täydennettiin Konstantinopolin ensimmäisessä kirkolliskokouksessa vuonna 381. Nikaian uskontunnustuksessa ilmaistaan käsitteellisesti kristillisten seurakuntien yhteinen usko. Raamatun keskeinen oppi kootaan siinä tiivistettyyn muotoon, ja sen keskeinen periaate on kertoa Jumalan teoista Kristuksessa.

Nikeain uskontunnustus vastaa keskeisiltä kohdiltaan Apostolista uskontunnustusta, mutta on joiltakin kohdin sitä yksityiskohtaisempi.

Eri kirkkokuntien käyttämissä versioissa Nikeain uskontulostuksesta on pieniä eroja sanamuodoissa. Erityisesti on huomattava, että idän kirkkojen käyttämän sanamuodon mukaa Pyhä Henki ”lähtee Isästä”, kun taas läntisten kirkkokuntien piirissä Pyhä Henki ”lähtee Isästä ja Pojasta”. Kyseinen ns. filioque -lisäys (lat. filio 'pojasta'; -que 'sekä' > ”sekä pojasta”) tuli yleisesti käyttöön lännen kirkossa 600-700-luvuilla. Suomen ev.lut. kirkossa on käytössä läntinen versio ja Suomen ortodoksinen kirkko käyttää idän kirkon versiota.

Nikean uskontunnustus on tarkoitettu seurakunnan yhteiseksi uskontunnustukseksi ja alkaa sanoilla ”*Me uskomme ...*” monille tutumpi Apostolinen uskontunnustus on enemmänkin kunkin seurakuntalaisen henkilökohtainen uskontunnustus ja alkaa sanoilla ”*Minä uskon ...*”

Ilmaisuilla kerrotaan että uskonsa tunnustavat ovat vakuuttuneet siitä, että jäljempänä ilmaistavat asiat ovat totta. Pelkkä vakuuttuneisuus totuudesta riittää, eikä uskoaan tunnustavalta edellytetä syvällisempää tietämystä uskonkappaleiden tiedollisista perusteluista. Nikeain uskontunnustus ja Apostolinen uskontunnustus eivät siis ole kumpikaan luonteeltaan apologioita eli opinkappaleiden puolustuksia. Niiden tarkoitus on ilmaista mistä ollaan vakuuttuneita.

Vertailun vuoksi todettakoon että kolmas eli Athanasiuksen uskontunnustus alkaa ikään kuin johdannolla jossa yhteinen usko määritellään pelastuksen ehdoksi:

”Sen, joka tahtoo pelastua, on ennen kaikkea pysyttävä yhteisessä kristillisessä uskossa. Sitä on noudatettava kokonaisuudessaan ja väärentämättä. Joka ei niin tee, joutuu epäilemättä iankaikkiseen kadotukseen.

Yhteinen kristillinen usko on tämä:”

Luterilaisia kirkkoja yhdistävä Augsburgin tunnustus alkaa esipuheen jälkeen tärkeimpien uskonkohtien kohdalla: ”Meidän seurakuntamme opettavat”

Kummassakin tapauksessa tahdotaan määritellä millä tavoin uskovat kuuluvat joukkoon, eli tehdä rajaa suhteessa harhaoppeihin.

Vaikka Nikeain tunnustus ei muodoltaan olekaan apologia, niin apologinen tarkoitus oli käsillä myös Nikean uskontunnustusta laadittaessa. Tavoitteena oli torjua Aleksandrialaisen presbyterin Areoksen opetus, että Kristuksessa ihmiseksi tullut Sana (logos) on eri olemusta kuin Isä. Areoksen mukaan Sana ei ole iankaikkinen, vaan luotu ja myös oli aika, jolloin häntä ei ollut.

Ensimmäinen uskonkappale: Isä Jumala

Me uskomme yhteen Jumalaan, Isään, Kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan, kaikkien näkyväisten ja näkymättömien Luojaan,

Apostolisessa uskontunnustuksessa tämä uskonkappale on muodossa: *”Minä uskon Jumalaan, Isään, Kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan Luojaan,”*

Erona huomaamme että Nikeain tunnustuksessa todetaan uskottavan yhteen Jumalaa, ja että Jumala on luonut paitsi taivaan ja maan myös kaiken näkyväisen ja näkymättömän.

Kolminaisuusoppi eli oppi Jumalasta joka on yksi ja samalla kolme erillistä persoonaa on selvitetty tarkemmin Athanasioksen tunnustuksessa: *”Me palvomme yhtä Jumalaa, joka on kolminainen, ja kolminaisuutta, joka on yksi Jumala, persoonia toisiinsa sekoittamatta ja jumalallista olemusta hajottamatta.”*

Raamatun mukaan on olemassa vain yksi Jumala:

Kuule, Israel! Herra, meidän Jumalamme, Herra on yksi (5, Moos. 6:4),

Epäjumalille uhratun lihan syömisestä sanon näin: Me tiedämme, ettei epäjumalia ole olemassa, on vain yksi ainoa Jumala. (1. Kor. 8:4)

kun kerran Jumala on yksi ja ainoa. Hän tekee ympärileikatut vanhurskaiksi, jos he uskovat, ja ympärileikkaamattomat, kun he uskovat (Room. 3:30)

Mutta välittäjää ei tarvita vain yhtä varten. Jumala on yksi. (Gal. 3:20)

Vanhan liiton laki kieltää juutalaisia pitämästä pakanakansojen tavoin useita jumalia:

” Niin Jumala puhui kaiken tämän: "Minä olen Herra, sinun Jumalasi, joka johdatin sinut pois Egyptistä, orjuuden maasta. "Sinulla ei saa olla muita jumalia. (2. Moos. 20:1-3)

Tämä käskyn sanamuoto antaisi mahdollisuuden ajatella, että jumalia olisi useampiakin, mutta juutalaisella ei kuitenkaan olisi lupa pitää muita jumalia. Joissakin Vanhan testamentin kirjoituksissa jumaliin myös viitataan monikkomuodossa. Voimme ajatella esimerkiksi että ilmoitus on täsmentynyt sitä mukaa kuin Raamatun kirjoja on kirjoitettu lisää ja/tai että monikko muodolla viitataan joko Jumalan eri persooniin tai joihinkin henkiolentoihin kuten enkeleihin.

Jeesus itse puhui Jumalasta Isänä ja opetti Jumalan olevan meidän yhteinen isämme:

*Rukoilkaa te siis näin:
-- Isä meidän, joka olet taivaissa!
Pyhitetty olkoon sinun nimesi (Matt. 6:9)*

Myös Paavali kirjoitti taivaallisesta Isästä:

Meillä on vain yksi Jumala, Isä. Hänestä on kaikki lähtöisin, ja hänen luokseen olemme matkalla. Meillä on vain yksi Herra, Jeesus Kristus. Hänen välityksellään on kaikki luotu, niin myös meidät. (1. Kor. 8:6)

Isä Jumala on kaikkivaltas:

*Kun Abram oli yhdeksänkymmenenyhdeksän vuoden ikäinen, Herra ilmestyi hänelle ja sanoi:
"Minä olen Jumala, Kaikkivaltias. Vaella koko sydämestäsi minun tahtoni mukaisesti, (1. Moos 17:1)*

Abrahamille, Iisakille ja Jaakobille minä olen ilmestynyt Jumalan, Kaikkivaltiaan nimisenä, mutta nimeäni Jahve minä en heille ilmoittanut. (2. Moos 6:3)

Myös Jeesus ilmoittaa itsensä kaikkivaltiaana:

*Kaiken on isäni antanut minun haltuuni (Matt 11:27)
"Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. (Matt 28:18)*

Viittaus Jumalan luomistyöhön on jo aivan Raamatun ensimmäisessä jakeessa:

*Alussa Jumala loi taivaan ja maan (1. Moos. 1:1)
ja tähän viitataan uudelleen useissa Raamatun kohdissa:*

"Minä olen Herra, olen tehnyt kaiken. Yksinäni minä leväytin auki taivaan, muovasin maan kenenkään auttamatta (Jes 44: 24)

Herra on sanallaan luonut taivaat, suunsa henkäyksellä tähtien joukot. (Ps. 33:6)

Uskon avulla me ymmärrämme, että maailmat on luotu Jumalan sanalla: näkyvä on syntynyt näkymättömästä. (Hep 11:3)

Halleluja!

Ylistäkää Herraa, te jotka olette taivaassa, ylistäkää häntä korkeuksissa!

Ylistäkää häntä, te hänen enkelinsä, ylistäkää häntä, kaikki taivaan joukot!

Ylistäkää häntä, aurinko ja kuu, ylistäkää häntä, kirkkaat tähdet!

Ylistäkää häntä, korkeimmat taivaat ja taivaankantta kattavat vedet!

Ylistäkööt nämä kaikki Herran nimeä, sillä hän on ne käskyllään luonut.

Hän pani ne paikoilleen ainiaaksi, hän sääti niille järkkymättömät lait. (Ps 148:1-6)

Toinen uskonkappale: Poika Jumala

... ja yhteen Herraan, Jeesukseen Kristukseen,

Nimipari Jeesus Kristus on jo itsessään pieni uskontunnustus. Nimen Jeesus heprealainen alkuperä viittaa merkitsee näet "vapauttaja, pelastaja". Sana Kristus (*khristos*) on kreikankielinen käänös hebrealaisesta sanasta *mashiah* (messias) joka merkitsee "voideltu".

Hän synnyttää pojan, ja sinun tulee antaa pojalle nimeksi Jeesus, sillä hän pelastaa kansansa sen synneistä." (Matt. 1:20)

"Entä te?" kysyi Jeesus. "Kuka minä teidän mielestänne olen?" Simon Pietari vastasi: "Sinä olet Messias, elävän Jumalan poika." (Matt 16:15 – 16)

"Meillä on vain yksi Jumala, Isä. Hänestä on kaikki lähtöisin, ja hänen luokseen olemme matkalla. Meillä on vain yksi Herra, Jeesus Kristus. Hänen välityksellään on kaikki luotu, niin myös meidät." (1 Kor 8:6)

... Jumalan ainoaan Poikaan, joka ennen aikojen alkua on Isästä syntynyt, [Jumala Jumalasta], Valkeus Valkeudesta, tosi Jumala tosi Jumalasta, syntynyt, ei luotu, joka on samaa olemusta kuin Isä ja jonka kautta kaikki on saanut syntynsä,...

Keskeisemmin tätä osaa tunnustuksesta tukee Johanneksen evankeliumin 1:1–18:

Alussa oli Sana. Sana oli Jumalan luona, ja Sana oli Jumala. Jo alussa Sana oli Jumalan luona. Kaikki syntyi Sanan voimalla. Mikään, mikä on syntynyt, ei ole syntynyt ilman häntä. Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valo. Valo loistaa pimeydessä, pimeys ei ole saanut sitä valtaansa. (Joh, 1:1-5)

Todellinen valo, joka valaisee jokaisen ihmisen, oli tulossa maailmaan. Maailmassa hän oli, ja hänen kauttaan maailma oli saanut syntynsä, mutta se ei tuntenut häntä. Hän tuli omaan maailmaansa, mutta hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan. Mutta kaikille, jotka ottivat hänet vastaan, hän antoi oikeuden tulla Jumalan lapsiksi, kaikille, jotka uskovat häneen. He eivät ole syntyneet verestä, eivät ruumiin halusta, eivät miehen tahdosta, vaan Jumalasta. Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme. Me saimme katsella hänen kirkkauttaan, kirkkautta, jonka Isä ainoalle Pojalle antaa. Hän oli täynnä armoa ja totuutta. (Joh. 1:9–14)

Hänen täyteydestään me kaikki olemme saaneet, armoa armon lisäksi. Lain välitti Mooses,

armon ja totuuden toi Jeesus Kristus. Jumalaa ei kukaan ole koskaan nähnyt. Ainoa Poika, joka itse on Jumala ja joka aina on Isän vierellä, on opettanut meidät tuntemaan hänet. (Joh 1:16–18)

Vanhan Testamentin puolelta tukea löytyy mm. Saarnaajan kirjasta. "Minut Herra loi ennen kaikkea muuta, luomisensa esikoisena, ennen taivasta ja maata. Iankaikkisuudesta minä sain alkuni, kaiken alussa, ennen kuin maata oli. (San. 8:22–23)

Vanhantestamentin ilmaisuihin verrattaessa on tarpeen todeta, että juutalaisessa traditiossa ja teologiassa ilmaus Jumalan poika voi viitata myös enkeleihin, ihmisiin tai ihmiskuntaan kokonaisuutena. Uudessa testamentissa käsitteellä Jumalan Poika viitataan Jumalan ainoaan Poikaan, Jeesukseen Kristukseen. Isän ja Pojan samaa olemusta oloa tukee mm. Johanneksen evankeliumin jakeet:

Minä ja Isä olemme yhtä." (Joh. 10:30)

Etkö usko, että minä olen Isässä ja Isä on minussa? Kun puhun teille, en puhu omissa nimissäni: Isä on minussa, ja minun tekoni ovat hänen tekojaan. Uskokaa, kun sanon, että minä olen Isässä ja Isä on minussa. Ellette muuten usko, uskokaa minun tekojeni tähden. (Joh. 14:10–11)

Keskeinen osa uskon sisältöä on pienoisevankeliumiksi Johanneksen evankeliumin kutsuttu jae:

Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskaa, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä. (Joh. 3:16)

... joka meidän ihmisten ja meidän pelastuksemme tähden astui alas taivaista, tuli lihaksi Pyhästä Hengestä ja neitsyt Mariasta ja syntyi ihmiseksi, meidän edestämme ristiinnaulittiin Pontius Pilatuksen aikana, kärsi kuoleman ja haudattiin, nousi kuolleista kolmantena päivänä, niin kuin oli kirjoitettu,...

Uskon tunnustuksen tässä osassa liitetään edellisissä lauseissa viitattu Jeesus Kristus siihen historialliseen henkilöön, jonka syntymästä kirjoitetaan Matteuksen evankeliumin 1. luvun jakeissa 18 – 25; Luukkaan evankeliumin 1. luvun jakeissa 26 – 38 ja 2.luvun jakeissa 1 – 20, josta tapahtumasta Johanneksen evankeliumi vastaavasti toteaa:

Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme. Me saimme katsella hänen kirkkauttaan, kirkkautta, jonka Isä ainoalle Pojalle antaa. Hän oli täynnä armoa ja totuutta. (Joh 1:14)

Jeesuksen neitseelliseen syntymään viittaa esim. Matteuksen evankeliumin 1 luvun jakeet 18- 25, erityisesti seuraavat tummennetut kohdat:

Jeesuksen Kristuksen syntymä tapahtui näin.

*Maria, Jeesuksen äiti, oli kihlattu Joosefille. Ennen kuin heidän liittonsa oli vahvistettu, kävi ilmi, että **Maria, Pyhän Hengen vaikutuksesta, oli raskaana.***

Joosef oli lakia kunnioittava mies mutta ei halunnut häpäistä kihlattiaan julkisesti. Hän aikoi purkaa avioliittosopimuksen kaikessa hiljaisuudessa.

*Kun Joosef ajatteli tätä, hänelle ilmestyi yöllä unessa Herran enkeli, joka sanoi: "Joosef, Daavidin poika, älä pelkää ottaa Mariaa vaimoksesi. **Se, mikä hänessä on siinnyt, on lähtöisin Pyhästä Hengestä.** Hän synnyttää pojan, ja sinun tulee antaa pojalle nimeksi Jeesus, sillä hän pelastaa kansansa sen synneistä."*

*Tämä kaikki tapahtui, jotta kävisi toteen, mitä Herra on profeetan suulla ilmoittanut:
– Katso, neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan, ja hänelle annetaan nimeksi Immanuel -- se merkitsee: Jumala on meidän kanssamme.*

*Unesta herättyään Joosef teki niin kuin Herran enkeli oli käskenyt ja otti Marian vaimokseen. **Hän ei kuitenkaan koskenut vaimoonsa ennen kuin tämä oli synnyttänyt pojan.** Joosef antoi pojalle nimen Jeesus. (Matt 1:18–25)*

Viittaus aiempaan profetiaan jakeessa 23 on suoraan Jesajan kirjan jakeen 7:14 mukainen.

Luukkaan evankeliumissa:

Kun Elisabet oli kuudennella kuukaudellaan, Jumala lähetti enkeli Gabrielin Nasaretin kaupunkiin Galileaan 27 neitsyen luo, jonka nimi oli Maria. Maria oli kihlattu Daavidin sukuun kuuluvalla Joosefille. (Luuk 1:26–27)

Maria kysyi enkeliltä: "Miten se on mahdollista? Minähän olen koskematon." Enkeli vastasi: "Pyhä Henki tulee sinun yllesi, Korkeimman voima peittää sinut varjollaan. Siksi myös lapsi, joka syntyy, on pyhä, ja häntä kutsutaan Jumalan Pojaksi. (Luuk:34–35)

Edellä olevat raamatunjakeet tukevat uskontunnustuksen ilmaisua Jeesuksen neitseellisestä syntymästä, mutta ei suoraan tue roomalaiskatollista tulkintaa Marian ikuisesta neitsyydestä. Uskontunnustus ei myöskään suoranaisesti ota kantaa Kristuksen äidin Marian ja tämän puolison myöhempään avioelämään tai hänen veljiensä ja sisariensa tarkempaan syntyperään.

Jeesuksen tuomiosta roomalaisen prokuraattorin Pontius Pilatuksen hallintokaudella sekä siihen liittyneestä ruoskimisesta ja muusta pahoinpitelystä ja lopulta ristiinnaulitsemisesta, kuolemasta ja hautaamisesta kirjoittaa kaikki neljä evankeliumikirjaa. Asiasta on kirjoitettu Matteuksen evankeliumin 27 – luvussa, Markuksen evankeliumin 15 luvussa, Luukkaan evankeliumin 23 – luvussa ja Johanneksen evankeliumin 19 – luvussa. Ylösnousemus kolmantena päivänä ilmenee näiden evankeliumikirjojen seuraavista luvuista. Pontius Pilatus oli Juudean roomalainen prokuraattori noin vuosina 26–36 jaa. Varhaisia historioitsijoita, jotka maallisissa lähteissä kertovat Pontius Pilatuksesta, ovat Josephus ja Tacitus.

Apostolisessa uskontunnustuksessa on asiasisällöltään muutoin sama, mutta Nikean uskontunnustus tekstissä viitataan että tämä tapahtui ” **meidän ihmisten ja meidän pelastuksemme tähden**” sekä viittaus että kaikki tapahtui, kuten ole jo aiemmin kirjoitettu. Pelastukseen viitataan mm. roomalaiskirjeessä:

Mutta Jumala osoittaa rakkautensa meitä kohtaan siinä, että Kristus kuoli meidän puolestamme, kun vielä olimme syntisiä. Kun hän nyt on vuodattamalla verensä tehnyt meidät vanhurskaiksi, hän vielä paljon varmemmin pelastaa meidät tulevalta vihalta. Jos kerran Jumalan Pojan kuolema sovitti meidät Jumalan kanssa, kun olimme hänen vihollisiaan, paljon varmemmin on Jumalan Pojan elämä pelastava meidät nyt, kun sovinto on tehty. Eikä siinä vielä kaikki. Me saamme myös riemuita Jumalastamme, kun nyt olemme vastaanottaneet Herramme Jeesuksen Kristuksen valmistaman sovituksen. (Room 4:8- 11)

Kun hän ei säästänyt omaa Poikaansaakaan vaan antoi hänet kuolemaan kaikkien meidän puolestamme, kuinka hän ei lahjoittaisi Poikansa mukana meille kaikkea muutakin? (Room 8:12)

Aiemmillä kirjoituksilla viitataan erityisesti Jesajaan kirjaan, kuten jo mainittuun jakeeseen Jes 7:14 sekä Jesajan kirjan lukuun 53, jota etiopialainen hoviherra Apostolien tekojen jakeiden 8:32–33

mukaan luki. Muita profeettoja joiden teksteihin evankeliumikirjoissa viitataan, on mm. profeetta Sakarja. Israelin messiaasta kirjoittaa Jesajan ohella myös mm. Jeremia jakeissa 23:5–6. Uskontunnustuksen rakenteessa yhdistetään Jeesus Kristus siihen Herran voideltuun, josta jo profeetat olivat kirjoittaneet. Tätä on ilmeisesti pidetty tärkeänä tunnustusta laadittaessa. Jeesus itse viittaa kirjoitusten täyttymiseen Luukkaan evankeliumin 24-luvun jakeissa 44–47. Hän myös itse myöntää olevansa messias Markuksen evankeliumin jakeissa 14:62.

Jeesus sanoi heille: "Tätä minä tarkoitin, kun ollessani vielä teidän kanssanne puhuin teille. Kaiken sen tuli käydä toteen, mitä Mooseksen laissa, profeettojen kirjoissa ja psalmeissa on minusta kirjoitettu." Nyt hän avasi heidän mielensä ymmärtämään kirjoitukset. Hän sanoi heille: "Näin on kirjoitettu. Kristuksen tuli kärsiä kuolema ja kolmantena päivänä nousta kuolleista, ja kaikille kansoille, Jerusalemissa alkaen, on hänen nimessään saarnattava parannusta ja syntien anteeksiantamista. (Luuk 24:44–47)

Mutta Jeesus pysyi vaiti, hän ei vastannut mitään. Silloin ylipappi teki hänelle uuden kysymyksen: "Oletko Messias, ylistetyn Jumalan poika?" "Olen", vastasi Jeesus, "ja te saatte nähdä Ihmisen Pojan istuvan Voiman oikealla puolella ja tulevan taivaan pilvien keskellä." (Mark 14:61–62)

...astui ylös taivaisiin, istuu Isän oikealla puolella ja on kirkkaudessa tuleva takaisin tuomitsemaan eläviä ja kuolleita, ja jonka valtakunnalla ei ole loppua.

Kristuksen taivaaseen astumisesta on kuvaus Apostolien tekojen 1. luvussa:

Kun hän oli sanonut tämän, he näkivät, kuinka hänet otettiin ylös, ja pilvi vei hänet heidän näkyvistään. Ja kun he Jeesuksen etäännyessä vielä tähysivät taivaalle, heidän vieressään seisoi yhtäkkiä kaksi valkopukuista miestä. Nämä sanoivat: "Galilean miehet, mitä te siinä seisotte katselemassa taivaalle? Tämä Jeesus, joka otettiin teidän luotanne taivaaseen, tulee kerran takaisin, samalla tavoin kuin näitte hänen taivaaseen menevän." (Apt 1:9–11)

Markuksen evankeliumissa:

Kun Herra Jeesus oli puhunut heille tämän, hänet otettiin ylös taivaaseen ja hän istuutui Jumalan oikealle puolelle. (Mark 16:19)

Luukkaan evankeliumissa:

Jeesus vei opetuslapset ulos kaupungista, lähelle Betaniaa, ja siellä hän kohotti kätensä ja siunasi heidät. Siunatessaan hän erkani heistä, ja hänet otettiin ylös taivaaseen. (Luuk 24:50–51)

Viimeiseen tuomioon viitataan mm. Matteuksen evankeliumin 25 – luvun jakeissa 31–46:

Jeesus sanoi opetuslapsille:

»Kun Ihmisen Poika tulee kirkkaudessaan kaikkien enkeliensä kanssa, hän istuutuu kirkkautensa valtaistuimelle. Kaikki kansat kootaan hänen eteensä, ja hän erottaa ihmiset toisistaan, niin kuin paimen erottaa lampaat vuohista. Hän asettaa lampaat oikealle ja vuohet vasemmalle puolelleen. Sitten kuningas sanoo oikealla puolellaan oleville: 'Tulkaa tänne, te Isäni siunaamat. Te saatte nyt periä valtakunnan, joka on ollut valmiina teitä varten maailman luomisesta asti. Minun oli nälkä, ja te annoitte minulle ruokaa. Minun oli jano, ja te annoitte minulle juotavaa. Minä olin koditon, ja te otitte minut luoksenne. Minä olin alasti, ja te vaatetitte minut. Minä olin sairas, ja te kävitte minua katsomassa. Minä olin vankilassa, ja te tulitte minun luokseni.'

Silloin vanhurskaat vastaavat hänelle: 'Herra, milloin me näimme sinut nälissäsi ja annoimme sinulle ruokaa, tai janoissasi ja annoimme sinulle juotavaa? Milloin me näimme sinut kodittomana ja otimme sinut luoksemme, tai alasti ja vaatetimme sinut? Milloin me näimme sinut sairaana tai vankilassa ja kävimme sinun luonasi?' Kuningas vastaa heille: 'Totisesti: kaiken, minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähäisimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle.'

Sitten hän sanoo vasemmalla puolellaan oleville: 'Menkää pois minun luotani, te kiroitut, ikuiseen tuleen, joka on varattu Saatanalle ja hänen enkeleilleen. Minun oli nälkä, mutta te ette antaneet minulle ruokaa. Minun oli jano, mutta te ette antaneet minulle juotavaa. Minä olin koditon, mutta te ette ottaneet minua luoksenne. Minä olin alasti, mutta te ette vaatettaneet minua. Minä olin sairas ja vankilassa, mutta te ette käyneet minua katsomassa.'

Silloin nämäkin kysyvät: 'Herra, milloin me näimme sinut nälissäsi tai janoissasi, kodittomana tai alasti, tai sairaana tai vankilassa, emmekä auttaneet sinua?' Silloin hän vastaa heille: 'Totisesti: kaiken, minkä te olette jättäneet tekemättä yhdelle näistä vähäisimmistä, sen te olette jättäneet tekemättä minulle.'

Ja niin he lähtevät, toiset iankaikkiseen rangaistukseen, mutta vanhurskaat iankaikkiseen elämään.»

Matteuksen evankeliumin jakeessa 16:27 todetaan: *Ihmisen Poika on tuleva Isänsä kirkkaudessa enkeliensä kanssa, ja silloin hän maksaa jokaiselle tämän tekojen mukaan.*

Ilmestyskirjan 20 luvun mukaan:

Minä näin suuren valkean valtaistuimen ja sen, joka sillä istuu. Hänen kasvojensa edestä pakenivat maa ja taivas, eikä niistä jäänyt jälkeäkään. Näin myös kuolleet, suuret ja pienet, seisomassa valtaistuimen edessä. Kirjat avattiin, avattiin myös elämän kirja, ja kuolleet tuomittiin sen perusteella, mitä kirjoihin oli merkitty, kukin tekojensa mukaan. Meri antoi kuolleen, Kuolema ja Tuonela antoivat kuolleen, ja kaikki heidät tuomittiin tekojensa mukaan. Kuolema ja Tuonela heitettiin tuliseen järveen. Tämä on toinen kuolema: tulinen järvi. Jokainen, jonka nimeä ei löytynyt elämän kirjasta, heitettiin tuohon tuliseen järveen. (Ilm 20:11–15)

Vanhassa testamentissa:

Minä näin yöllisessä näyssä, ja katso, taivaan pilvissä tuli Ihmisen Pojan kaltainen; ja hän saapui Vanhaikäisen tykö, ja hänet saatettiin tämän eteen.

Ja hänelle annettiin valta, kunnia ja valtakunta, ja kaikki kansat, kansakunnat ja kielet palvelivat häntä. Hänen valtansa on iankaikkinen valta, joka ei lakkaa, ja hänen valtakuntansa on valtakunta, joka ei häviä. (Dan. 7:13–14)

-- Katso, se päivä tulee liekehtivänä kuin tulinen uuni. Kaikki röyhkeät ja pahantekijät ovat silloin oljenkorsia. Se päivä tulee ja sytyttää ne liekkiin -- sanoo Herra Sebaot -- eikä niistä jää jäljelle juurta eikä vartta. (Mal 3:19)

Uskon tunnustuksen mukaan tuomiolle tulevat sekä elävät että kuolleet. Apostoli Paavali toteaa elävistä ja kuolleista:

Nyt ilmoitan teille salaisuuden: Me emme kaikki kuole, mutta kaikki me muutamme, yhtäkkiä, silmänräpäyksessä, viimeisen pasuunan soidessa. Pasuuna soi, ja kuolleet herätetään katoamattomina ja me muut muutamme. Tämän katoavan on näet pukeuduttava katoamattomuuteen ja kuolevaisen kuolemattomuuteen. (1. Kor 15:51–52)

Kuolleiden ylösnousemusta käsitellään uskontunnustuksessa vielä erikseen kolmannen uskonkappaleen yhteydessä.

Jumalan valtakunnan loputtomuuteen viitataan monissa Raamatunkohdissa:

Hän hallitsee Jaakobin sukua ikuisesti, hänen kuninkuudellaan ei ole loppua. (Luuk 1:33)

Mutta Pojastaan hän sanoo: – Jumala, sinun valtaistuimesi pysyy ajasta aikaan, ja sinun kuninkaanvaltikkasi on oikeudenmukaisuuden valtikka. (Hepr 1:8)

Eikä yötä ole enää oleva, eivätkä he tarvitse lampun valoa eikä auringon valoa, sillä Herra Jumala on valaiseva heitä, ja he hallitsevat aina ja iankaikkisesti. (Ilm 22:5)

"Noiden kuninkaiden aikana on taivaan Jumala pystyttävä valtakunnan, joka ei ikinä tuhoudu, eikä sitä valtakuntaa anneta toiselle kansalle. Se murskaa lopullisesti kaikki nuo valtakunnat, ja se pysyy ikuisesti, (Dan 2:44)

ja hänelle annettiin valta, kunnia ja kuninkuus, kaikkien kansojen, kansakuntien ja kielten tuli palvella häntä. Hänen valtansa on ikuinen valta, joka ei katoa, eikä hänen kuninkuutensa koskaan häviä. (Dan 7:14)

Kuninkuus ja valta ja valtakuntien mahti kaiken taivaan alla annetaan Korkeimman pyhien kansalle. Sen kansan valtakunta on ikuinen valtakunta, ja kaikki vallat palvelevat ja tottelevat sitä. (Dan 7:27)

Kolmas uskonkappale: Pyhä Henki ja kristillinen seurakunta

Uskomme Pyhään Henkeen, Herraan ja eläväksi tekijään, joka lähtee Isästä [ja Pojasta] ja jota yhdessä Isän ja Pojan kanssa kumarretaan ja kunnioitetaan ja joka on puhunut profeettojen kautta. Uskomme yhden, pyhän, yhteisen ja apostolisen kirkon. Tunnustamme yhden kasteen syntien anteeksiantamiseksi, odotamme kuolleiden ylösnousemusta ja tulevan maailman elämää.

Myös kolmas uskonkappale on samanrakenteinen sekä Apostolisessa että Nikeain uskontunnustuksessa. Uskonkappale voidaan jakaa kahteen osaan: Pyhää Henkeä ja sen olemusta käsittelevä lause sekä seurakunnan olemusta ja seurakuntalaisia koskevat lauseet. Näistä ensin mainittu eli Pyhä Henki on olennainen osa kristillistä kolminaisuusoppia.

Uskomme Pyhään Henkeen, Herraan ja eläväksi tekijään, joka lähtee Isästä [ja Pojasta] ja jota yhdessä Isän ja Pojan kanssa kumarretaan ja kunnioitetaan ja joka on puhunut profeettojen kautta. ...

Ensimmäinen maininta Jumalan hengestä on sen toisessa jakeessa:

Maa oli autio ja tyhjä, pimeys peitti syvyydet, ja Jumalan henki liikkui vetten yllä. (1 Moos 1:2)

Vanhanliiton kansa ei mieltänyt Pyhää Henkeä persoonaksi ja sana henki kirjoitetaan Vanhan testamentin teksteissä pienellä. Hengen olemus ilmenee jo Vanhan testamentin kirjoituksista:

Herra sanoi Moosekselle: "Minä olen valinnut Urin pojan Besalelin, Hurin pojanpojan Juudan heimosta, ja täyttänyt hänet Jumalan hengellä, niin että hänellä on viisautta ja ymmärrystä, tietoa ja taitoa (2. Moos 31.1-2)

*Samuel otti öljysarvensa ja voiteli Daavidin siinä veljesten keskellä, ja **Herran henki tuli Daavidiin ja pysyi hänessä** siitä päivästä alkaen. Sitten Samuel palasi Ramaan. (1 Sam 16:13)*

Uuden testamentin kirjoituksissa Henki kirjoitetaan vastaavanlaisessa merkityksessä isolla kirjaimella:

*Jerusalemassa eli hurskas ja jumalaapelkäävä mies, jonka nimi oli Simeon. Hän odotti Israelille luvattua lohdutusta, ja **Pyhä Henki oli hänen yllään**. (Luuk 2:25)*

*Jeesus lähti Jordanilta **Pyhää Henkeä täynnä**. **Hengen johdattamana** hän kulki autiomaassa (Luuk 4:1)*

*Valitkaa siis, veljet, keskuudestanne seitsemän hyvämaineista miestä, jotka ovat **Hengen ja viisauden täyttämiä**, niin me asetamme heidät tähän tehtävään. (Apt 6:3)*

*Kaikki, jotka olivat koolla, pitivät tätä ehdotusta hyvänä. He valitsivat Stefanoksen, miehen, joka oli **täynnä uskoa ja Pyhää Henkeä**, sekä Filippoksen, Prokoroksen, Nikanorin, Timonin, Parmenaksen ja Nikolaoksen, antiokialaisen käännynnäisen. (Apt 6:5)*

Vanhassa Testamentissa:

*Iisain kannosta nousee verso, vesa puhkeaa sen juuresta ja kantaa hedelmää. **Hänen ylleen laskeutuu Herran henki**, viisauden ja ymmärryksen henki, taidon ja voiman henki, totuuden tuntemisen ja Herran pelon henki: (Jes 11:2-3)*

Vastaavasti Uudessa Testamentissa:

*Niinä päivinä Jeesus tuli Galilean Nasaretista, ja Johannes kastoi hänet Jordanissa. Vedestä noustessaan Jeesus näki, kuinka taivaat aukenivat ja **Henki laskeutui häneen** kyyhkysen tavoin. (Matt 28:9–10)*

Jo aiemmin viitatta Marian neitseellinen raskaaksi tulo oli Uuden Testamentin mukaan Pyhän Hengen vaikutusta.

Pyhän Henki esiintyy toimijana myös Vanhassa Testamentissa:

*Niin kuin karja laskeutuu alas laaksoon, niin kansa, jota **Herran henki johti**, laskeutui rauhassa lepäämään. Näin sinä johdatit kansaasi nimesi kunniaksi. (Jes 63:14)*

*Minne **henki niitä ohjasi**, sinne ne kulkivat **hengen käskyjen mukaan**, ja niiden vierellä kohosivat ilmaan pyörät, sillä **pyöriä liikutti sama henki**. (Hes 1:20)*

Vastaavasti Uudessa testamentissa:

***Pyhä Henki oli hänelle ilmoittanut**, ettei kuolema kohtaa häntä ennen kuin hän on nähnyt Herran Voidellun (Luuk. 2:26)*

*Kun se hetki tulee, **Pyhä Henki neuvo**, mitä teidän on sanottava." (Luuk. 12:12)*

*Tämä **puolustaja on Totuuden Henki**. Maailma ei voi Henkeä saada, sillä maailma ei näe eikä tunne häntä. Mutta te tunnette hänet, sillä hän pysyy luonanne ja on teissä. (Joh. 14:17)*

Puolustaja, Pyhä Henki, jonka Isä minun nimessäni lähettää, opettaa teille kaiken ja palauttaa mieleenne kaiken, mitä olen teille puhunut. (Joh. 14:26)

*Kun Totuuden Henki tulee, hän **johtaa teidät tuntemaan koko totuuden.** Hän ei näet puhu omissa nimissään, vaan puhuu sen, minkä kuulee, ja ilmoittaa teille, mitä on tuleva. (Joh. 16:13)*

*Sanottuaan tämän hän puhalsi heitä kohti ja sanoi: "**Ottakaa Pyhä Henki.**" (Joh. 20:22)*

*Pietarin yhä pohtiessa näkyään **Henki sanoi hänelle:** "Kolme miestä kysyy sinua. Mene alas ja lähde epäröimättä heidän mukaansa. Minä olen lähettänyt heidät." (Apt. 10:19 – 20)*

Uuden testamentin kirjoitukset eivät jätä sijaa epäilykselle ettei Pyhä Henki olisi persoona. Esimerkiksi Apostolien teoissa:

***Pyhä Henki ja me olemme nähneet hyväksi, ettei teidän kannettavaksenne pidä panna mitään taakkaa. Annamme ainoastaan nämä välttämättömät ohjeet:** (Apt 15:28)*

Kuten Isää ja Poikaa, myös Pyhää Henkeä kutsutaan Herraksi:

*Minä vastasin: 'Ei, ei, **Herra!** En ole koskaan pannut suuhuni mitään epäpuhdasta tai kiellettyä.'* (Apt. 10:8)

Tässä siis Pietari puhuttelee Pyhää Henkeä Herraksi.

Paavali kirjoittaa korinttilaisille:

Herra on Henki, ja missä Herran Henki on, siellä on vapaus. (2. Kor. 3:17)

Pyhä Henki on eläväksi tekijä:

***Henki yksin tekee eläväksi, lihasta ei ole mitään hyötyä. Ne sanat, jotka olen teille puhunut, ovat henki ja elämä.** (Joh. 6:63)*

*Jos Kristus on teissä, teidän ruumiinne tosin on kuollut synnin vuoksi, mutta **Henki luo elämää,** koska teidät on tehty vanhurskaiksi. Jos siis teissä asuu Jumalan Henki, hänen, joka herätti Jeesuksen kuolleista, niin hän, joka herätti Kristuksen kuolleista, on **tekevä eläväksi** myös teidän kuolevaiset ruumiinne teissä asuvan Henkensä voimalla (Room 10:8-9)*

*ja hän on myös tehnyt meidät kykeneviksi palvelemaan uutta liittoa, jota ei hallitse kirjain vaan Henki. Kirjain näet tuo kuoleman, mutta **Henki tekee eläväksi.** (2. Kor. 3:6)*

Persoonallisena Jumalana Pyhää Henkeä kumarretaan ja kunnioitetaan yhdessä Isä ja Pojan kanssa. Kun Pojasta todetaan että Hän on Isästä syntynyt, todetaan Pyhän Hengen puolestaan lähtevän Isästä.

*"Te saatte puolustajan; **minä lähetän hänet Isän luota.** Hän, **Totuuden Henki, lähtee Isän luota ja todistaa minusta.** Joh. 15:26*

Hakasulkeissa olevan lännen kirkon lisäyksen mukaisesti Pyhä Henki lähtee myös Pojasta. Kuten jo johdannossa todettiin, tämä lisäys kuuluu vain roomalaiskatolisen kirkon ja siitä irrottautuneiden läntisten kirkkokuntien traditioon. Idän kirkot eivät hyväksy tätä lisäystä. Kysymys on kuitenkin enemmän ilmaisullisesta erosta, kuin erilaisesta käsityksestä Pyhän Hengen olemuksessa. Yhteisen

tunnustuksen mukaan Poika on samaa olemusta kuin Isä, jolloin on luonnollista ajatella, että se mikä lähtee Isästä, lähtee myös Pojasta.

Raamatullinen käsitys että Pyhä Henki on puhunut profeettojen kautta, ilmenee esimerkiksi efesolaiskirjeestä:

*Sitä ei menneiden sukupolvien aikana annettu ihmisten tietoon, mutta nyt **Henki on ilmoittanut sen Kristuksen pyhille apostoleille ja profeetoille:** (Ef. 3:5)*

Uskomme yhden, pyhän, yhteisen ja apostolisen kirkon

Apostolisessa uskontunnustuksessa vastaava kohta ilmaistaan sanoilla: ”*pyhän yhteisen seurakunnan, pyhän yhteyden,...*” . Myös Nikean uskontunnustuksesta on suomennosversioita, joissa kirkko sanan sijaan käytetään sanaa seurakunta. Alkuperäisessä kreikankielisissä versioissa käytetään sanaa ekklesia [ἐκκλησία], joka tulee verbistä ekkaleo, ”kutsua ulos”. Tällä tarkoitetaan kristittyjen muodostamaa yhteisöä, eli ”ulos kutsuttuja”. Nimenomaan paikallista seurakuntaa vastaava kreikan kielen sana olisi lähinnä paroikia [Παροικία], yhteisö.

Katekismus selostuksen mukaan: ”*Pyhä Henki kokoaa kristillisen kirkon ja tekee sen pyhäksi. Kirkko, kristillinen seurakunta, on armahdettujen syntisten yhteisö, joka luottaa Jumalaan ja jossa Pyhä Henki herättää uskon ja rakkauden.*”

ja edelleen: ”*Kirkko on yksi, koska sillä on yksi Herra ja yhteinen usko. Kirkko on pyhä, koska Pyhä Henki vaikuttaa sen keskuudessa. Kirkko on yhteinen ja yleinen eli katolinen, koska se on lähetetty palvelemaan Jumalan sanalla kaikkia kansoja. Kirkko on apostolinen, koska se elää Jeesuksen ensimmäisten opetuslasten välittämästä evankeliumista.* (Katekismus s.21, Suomen ev.lut. kirkko 1999)

Uudessa Testamentissa:

Seurakunta on Kristuksen ruumis ja hänen täyteytensä, hänen, joka kaiken kaikessa täyttää (Ef. 1:23)

samoin me kaikki olemme Kristuksessa yksi ruumis mutta olemme kukin toistemme jäseniä. (Room 12:5)

Te olette Kristuksen ruumis, ja jokainen teistä on tämän ruumiin jäsen. (1. Kor. 12:27)

Jeesus sanoi: ”Minä rukoilen, että he kaikki olisivat yhtä, niin kuin sinä, Isä, olet minussa ja minä sinussa. Niin tulee heidänkin olla yhtä meidän kanssamme, jotta maailma uskoisi sinun lähettäneen minut.” (Joh. 17:21)

Yhdentekevää, oletko juutalainen vai kreikkalainen, orja vai vapaa, mies vai nainen, sillä Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi. (Gal. 3:28)

*Pyrkikää rauhan sitein säilyttämään **Hengen luoma ykseys.** On vain yksi ruumis ja yksi Henki, niin kuin myös se toivo, johon teidät on kutsuttu, on yksi.* (Ef. 4:3–4)

Käsite apostolinen viittaa siihen, että seurakunta itseymmärryksensä mukaan uskoor sitä uskoa ja julistaa sitä evankeliumia, jota jo Raamatussa mainitut apostolit uskoivat ja julistivat. Termi

apostolinen ei siten välttämättä tarkoita, että seurakunta noudattaisi Raamatussa mainittujen apostolien esimerkin mukaisia tapoja tai olisi järjestäytynyt apostolien esimerkillään osoittamalla tavalla, saati että näissä tavoissa ja järjestyksessä elettäisiin katkeamattomassa traditiossa aina apostolien ajasta alkaen. Uskontunnustus ei sellaista tapaa apostolisuudelta edellytä.

Tunnustamme yhden kasteen syntien anteeksiantamiseksi,...

Yksi on Herra, yksi usko, yksi kaste! Yksi on Jumala, kaikkien Isä! Hän hallitsee kaikkea, vaikuttaa kaikessa ja on kaikessa. (Ef. 4:5–6)

*Ja näin tapahtui. Johannes Kastaja julisti autiomaassa, että ihmisten tuli kääntyä ja **ottaa kaste, jotta synnit annettaisiin heille anteeksi.*** (Mark. 1:4)

*Pietari vastasi: "**Kääntykää ja ottakaa itse kukin kaste Jeesuksen Kristuksen nimeen, jotta syntinne annettaisiin anteeksi.** Silloin te saatte lahjaksi Pyhän Hengen.* (Apt. 2:38)

*Tuon esikuvan mukaisesti **teidät pelastaa nyt kaste**, ei siksi että te siinä luovuitte saastaisesta elämästä, vaan koska Jumala teki kanssanne hyvän omantunnon liiton. Sen perustuksena on Jeesuksen Kristuksen ylösnousemus,* (1. Piet. 3:21)

Tässä kohtaa Nikean tunnustus poikkeaa Apostolisesta uskontunnuksesta joka ei suoranaisesti liitä toisiinsa syntien anteeksi antoa ja kastetta.

Raamatun mukaan syntien anteeksiantaminen liittyy uskon vanhurskauteen:

*Jeesus sanoi: "He saavat syntinsä anteeksi, **kun uskovat minuun**, ja heillä on oleva paikkansa niiden joukossa, jotka Jumala on pyhittänyt."* (Apt. 26:18)

Jos me tunnustamme syntimme, niin Jumala, joka on uskollinen ja vanhurskas, antaa meille synnit anteeksi ja puhdistaa meidät kaikesta vääryydestä. (1. Joh. 1:9)

Kyse ei ole Raamatun sisäisestä ristiriidasta vaan pikemminkin siitä, ettei kaste kertakaikkisena tapahtumana yksin riitä pitämään ihmistä erossa synnistä, vaan teemme syntiä myös kasteen jälkeen. Uskomalla Jeesukseen Kristukseen ja pyytämällä syntejämme anteeksi, voimme palata kasteen armoon yhä uudelleen ja uudelleen.

... odotamme kuolleiden ylösnousemusta ja tulevan maailman elämää.

Jo edellä viitatus raamatunkohdan 1. Kor 15:51–52 ohella tätä uskontunnustuksen kohtaa tukee mm. katekismuksessa viitatus raamatunkohdat:

Jeesus sanoi: "Tulee aika, jolloin kaikki, jotka lepäävät haudoissaan, kuulevat hänen äänensä. He nousevat haudoistaan – hyvää tehneet elämän ylösnousemukseen, pahaan tehneet tuomion ylösnousemukseen." (Joh. 5:28–29)

Samoin tapahtuu kuolleiden ylösnousemuksessa. Se, mikä kylvetään katoavana, nousee katoamattomana. Mikä kylvetään vähäpätöisenä, nousee kirkkaana. Mikä kylvetään heikkona, nousee täynnä voimaa. Kylvetään ajallinen ruumis, nousee hengellinen ruumis. Jos kerran on olemassa ajallinen ruumis, on myös hengellinen. (1. Kor. 15:42–44)

Tahdomme, veljet, teidän olevan selvillä siitä, mitä tapahtuu kuoleman uneen nukkuville, jotta ette surisi niin kuin nuo toiset, joilla ei ole toivoa. Jos kerran Jeesus on kuollut ja noussut kuolleista, niin kuin me uskomme, silloin Jumala myös on Jeesuksen tullessa tuova poisnukkuneet elämään yhdessä hänen kanssaan. (1. Tess. 4:13–14)

Jeesus sanoi: ”Totisesti, totisesti: se, joka kuulee minun sanani ja uskoo minun lähettäjäni, on saanut ikuisen elämän. Hän ei joudu tuomittavaksi, vaan hän on jo siirtynyt kuolemasta elämään.” (Joh. 5:24)

Jeesus sanoi: ”Minä olen ylösousemus ja elämä. Joka uskoo minuun, saa elää, vaikka kuoleekin, eikä yksikään, joka elää ja uskoo minuun, ikinä kuole.” (Joh. 11:25–26)

Synnin palkka on kuolema, mutta Jumalan armolahja on iankaikkinen elämä Kristuksessa Jeesuksessa, meidän Herrassamme. (Room. 6:23)

Katso, Jumalan asuinsija ihmisten keskellä! Hän asuu heidän luonaan, ja heistä tulee hänen kansansa. Jumala itse on heidän luonaan, ja hän pyyhkii heidän silmistään joka ainoan kyyneleen. Kuolemaa ei enää ole, ei murhetta, valitusta eikä vaivaa, sillä kaikki entinen on kadonnut. (Ilm. 21:3–4)

Nikean uskontunnustus, sen enempää kuin Apostolinenkaan uskontunnustus, ei ota edellä viitattua tarkemmin kantaa viimeisen tuomion luonteeseen, lopunaikoihin ja Ilmestyskirjassa kuvattuihin tapahtumiin, vaan niitä koskevat tarkemmat opinkohdat ovat näiden uskontunnustusten ulkopuolista Raamatun tulkintaa.

Lopuksi

Vanhan kirkon yhteiset uskontunnukset eivät käsittele kristillistä oppia kaiken kattavasti. Nikeain uskontunnustuksessa seurakunnan armovälineistä mainitaan vain kaste. Herran ehtoollista tai esimerkiksi rippiä ei Nikean uskontunnustuksessa suoraan mainita. Uskontunnustus ei määrittele myöskään seurakunnan sisäistä järjestystä, vaan ainoastaan sen, että seurakunta on yksi, pyhä, yhteinen ja apostolinen. Uuden Testamentin sisältämät, seurakunnan järjestystä koskevat kohdat jäävät siis vanhan kirkon yhteisissä uskontunnustuksissa käsittelemättä. Näissä uskontunnustuksissa ei niin ikään käsitellä syntikäsitystä muilta osin, kuin että synnit voi saada anteeksi.

Suomen evankelisluterilainen kirkko tulkitsee Raamattua ja kirkon vanhoja uskontunnustuksia tukeutuen luterilaisiin tunnustuskirjoihin ja huomioi ne myös kristinopin alkeisopetuksessa. Luterilaisia kirkkoja yhdistävä Augsburgin tunnustus on kirkon vanhoihin yhteisiin uskontunnustuksiin nähden opillisesti laajempi ja sisältää vastauksia myös sellaisiin opillisiin kysymyksiin, jotka jäävät kirkon vanhojen uskontunnustusten tarkastelun ulkopuolelle. Näistä opillisista tulkinnoista ei kuitenkaan vallitse yksimielisyyttä luterilaisten kirkkojen ulkopuolella. Vanhan kirkon yhteiset uskontunnukset muodostavat yhteisen perustan myös ekumeeniselle, yhteiskristilliselle toiminnalle.

Vanhan kirkon yhteiseen oppiin sisältyy kolmen uskontunnustuksen lisäksi mm. Herran siunaus, eli Aaronin siunaus ja Herran rukous, eli Isä meidän rukous sekä kymmenen käskyä ja rakkauden kaksoiskäsky. Näiden kaikkien perusmuodot löytyvät sellaisenaan suoraan Raamatusta.